

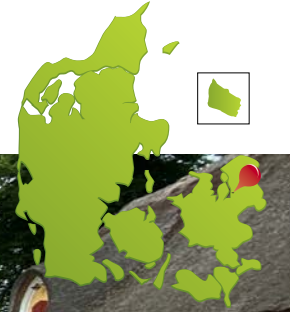
Christian Bencard
Frøavlskonsulent
Nordsjælland

Birthe Kjærsgaard
Avlschef
Østdanmark

Bynær frøavl – er det et problem?

Det er ikke Martin Stranges opfattelse. At være frøavler lige her i Kirkerup er helt i top. Martin har specialiseret sig i frøavl af engrapgræs, hvidkløver og rødsvingel, der passer fortrinligt til områdets jord og klima og som i generationer har hørt til egnens frøafgrøder

Martin Strange og hustru Hanne på gårdspladsen. Taget på længerne er beklædt med tagrør fra egen avl

Martin Strange har fået frøavlen ind fra barnsben. "Der har været frøavl hos min far og farfar så længe jeg kan huske," fortæller han. Tilbage i tiden var frøavlen til Trifolium i Tåstrup, der senere blev til en del af DLF. I dag indgår der ca. 800 ha til bedriften, hvoraf de 450 ha er ejet og resten forpagtet. Arealet er opdelt i fire næsten lige store blokke med henholdsvis kløver- og græsfø, vårbyg og vinterhvede, se figur 1. Den sidste fjerdedel er fordelt med lidt over halvdelen med raps og resten med MF0-afgrøder som vedvarende græs, græs i omdrift, samt et mindre stykke med juletræer, hvor der holdes åbent i december måned for "Fæld selv dit juletræ".

Nyt generationsskifte er sat i gang

"For at komme i gang som landmand er det guld værd med et gennemtænkt generationsskifte. Det betød, at jeg kunne overtage denne bedrift i bidder efter min far, ligesom han overtog den efter min farfar", siger Martin. I dag banker næste generation på døren, og sønnen Mads på 23 år startede for to år siden med at købe sig ind i

sin farfars, Ole Stranges, ejendom Overdrevsgården på 80 ha. "Det er selvfølgelig et stort ansvar at lægge på de unge skuldre, men Mads har aldrig været i tvivl om, at han skulle være landmand, så på den anden side er det en god chance for at komme i gang, og jorden forpagtes og samdrives i vores bedrift," siger Martin. Martin og hustruen Hanne bor på Søgård, hvortil der hører 98 ha. På Søgård kan de 60 ha dyrkes med afgrøder i omdriften. Det resterende areal er udlagt med græs, og i et moseområde på 15 ha, der ligger i forlængelse af Gundsømagle sø, bliver der høstet tagrør. Martin har altid haft elever, og sammen med Patrik, der skal tage driftslederuddannelse på Dalum Landbrugsskole til september, Peter, der er faglært landmand og sønnen Mads, som også skal tilbage på skolebænken til efteråret, skal de sørge for at få høsten i hus.

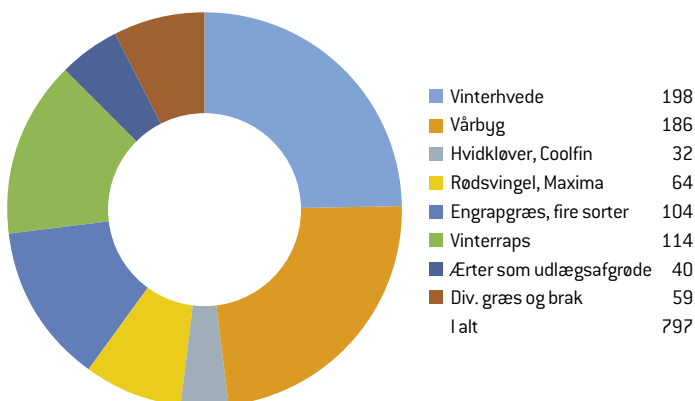
Sædsiftet kræver fuld fokus på græsukrudt

Den store andel af frø i sædsiftet betyder, at der overalt i sædsiftet er fuld fokus på bekæmpelse af græsukrudt. Derfor bliver de fleste marker pløjet – dog ikke før og efter raps. Kerb bliver anvendt med fuld dosis i raps, og hveden får græsukrudtsmidler efter behov. Her er opfølgningen i foråret vigtig.

"Vi har ikke set agerrævehale og italiensk rajgræs hos os, men vi kæmper med væselhale og hejre. I år har der været særlig meget god hejre," fortæller Martin.

Han ville ønske, at grovvarefirmaerne ville gøre en større indstats for at levere fuldstændig rent udsædskorn. En renhed på 98 pct. er ikke godt nok.

"Det vil være så ærgerligt, hvis jeg kommer til at så agerrævehale eller resistent ital. rajgræs på min jord," påpeger han. Derfor laver han helst udsæd fra egne kornmarker, hvor Gl. Buurholt fra Brønderslev lejes ind til at rense kornet, og Martin sørger for at betale forædlingsafgiften.

Figur 1. Afgrødefordeling 2022, ha

Udsigt over Gundsømagle mose, hvor der bliver høstet tagrør

”Jeg er klar til at betale lidt mere for udsæden, hvis den har en renhed på minimum 99,5 pct. og uden frø af andre plantearter. Det burde være en forholdsvis overkommelig opgave at rense kornudsæden bedre op,” mener han.

Fire sorter af engrapgræs

De godt 100 ha med engrapgræs er fordelt på fire sorter; Julius, Geisha, Borsala og Birnita. Det kan lade sig gøre, fordi sorterne dyrkes i hver deres markblokke. Den opdeling er nødvendig, fordi spildfrø af engrapgræs kan bevare spireevnene i jorden i mange år. Nogle sorter af engrapgræs er meget spildsomme, og de bliver skårlagt tidligere end de mindre spildsomme sorter. De korte typer tærskes direkte. Det gælder især de sorter, der helst skal være fri for indhold af enårig rapgræs.

” I tørre år kan vi være så heldige,
at enårig rapgræs klapper sammen og
ligger langs jorden, så vi kan høste
direkte uden at komme i berøring
med enårig rapgræs ”

”I tørre år kan vi være så heldige, at enårig rapgræs klapper sammen og ligger langs jorden, så vi kan høste direkte uden at komme i berøring med enårig rapgræs,” siger Martin.

Det er godt at dyrke hvidkløver i dette område. Det er lykkedes at komme over 1.000 kg pr ha, men det sker selvfølgelig ikke hvert år. Martin har udlånt et areal til biavlernes bigård, og så bestræber han sig i øvrigt på at dyrke vinterraps i nærheden af hvidkløver. Så kan bifamilierne vokse på vinterrapsen, inden de virkelig skal på arbejde i hvidkløveren.

Bedriftens frøudbytter er over landsgennemsnittet i DLF, og set over de sidste fem år er indekset følgende:

■ Hvidkløver	156
■ Rødsvingel	106
■ Engrapgræs	125

Indkøb af ny såmaskine giver mange overvejelser

Igennem mange år har Martin sået sine frømarker med en Väderstad Rapid med frøskåse med tilfredsstillende resultat. Manglen på

Artiklens forfatter og Martin Strange i en næsten moden engrapgræs. I baggrunden anes en rødsvingelmark med sorten Maxima

græsherbicider med god effekt i engrapgræs begrundet nu en investering i en ny såmaskine. Opgaven er at etablere en ubrudt frøække, hvor græsfrøet kan udvikle sig under optimale forhold, så der ikke er plads til andet. Det giver mulighed for at bekæmpe ukrudtet mellem udlægsrækkerne med rækkesprøjtning. Martins overvejelser går på at skifte såmaskinen til en seks meters for at få kapacitet nok, når der skal rækkesprøjtes. Såmaskinen skal selvfølgelig have gødningsudstyr samt separat frøskåse. Men om der også skal være mulighed for samsåning af korn og gødning, eller om al gødningen skal placeres med separate udløb, er stadig under overvejelse. Forsøg udført af DLF viser, at rækkeafstanden mellem frøækkerne skal være mellem 30 og 36 cm, og den nye såmaskine skal leve op til kravet om, at frøene skal sås med skiveskær og trykkes godt til med en trykrulle, så kapillærvirkningen genskabes for de små frø. Det er også en stor fordel, hvis der samtidig med såningen kan gives flydende gødning oven på rækken, så frøet får en god start. Det giver veletablerede planter, der er mere robuste og giver et større frøudbytte i første høstår.

fortsættes næste side ►

Høst af skårlagt engrapgræs Borsala den 6. juli 2022

–fortsat fra side 5

Weedwiperen på arbejde i engrapgræs mod ukrudtsgræsser og høje afvigende typer

Egen weed wiper har været et godt indkøb

En nyindkøbt MA weed-wiper med hydraulisk roterende svamp og elektrisk højdejustering er meget velegnet til afvigere, nogle fremmede græsser samt ukrudt i hvidkløveren. Weed-wiperen har i løbet af den første sæson behandlet over 200 ha, og Martin er meget tilfreds med det udførte arbejde. Koncentrationen af Roundup skal justeres efter opgaven i marken; alm. rapgræs skal bare røres med svampen, hvorimod afvigere af engrapgræs skal have en højere koncentration af Roundup, hvis man ønsker, at hele planten og ikke kun frøstænglen skal visne.

Tørrefaciliteter med automatisk styring

Martin råder over 1.000 m² tørregulv, 200 m² med nedstøbte kanaler, samt 500 m² med pansertoppe. Al frøet bliver lagt ind med rendegraveren med højtipp-skovl og jævnes af med rendegraverens planérskovl. Det er forbudt at gå i frøbunken under tørringsprocessen. Til styring af tørreriet på Overdrevsgården abonnerer Martin på et Ranch Systems styringsenhed, der styrer tørring og køling via mobiltelefon. Og da systemet får vejrdata fra egen vejrstation, er der ikke behov for at abonnere på en FieldSense vejrstation. Hjemme på Søgårds tørreri er der traditionel on/off styring med hygrostat.

Maskinoversigt	
Traktorer	Massey Ferguson 8730, 7726, 7499, 8s 305 samt Ford 7810 til rensemaskinen til tækkerør og single BCS 7'eren
Mejetærsker	New Holland 10.90, 41 fod MacDon skærebord og 13 fods Swath-master pick up med monteret tankømme- og returæskerudstyr
Jordbehandling og såmaskine	2 stk. Gregoire Besson 8 og 5 furet plove, Väderstad harver 8 m NZA samt 4,2 m Cultus med biodrill, Väderstad Rapid 4 m såmaskine med frøåkasse, Väderstad Rexius 12,3 m tromle
Sprøjte og gødningsspreder	Amazone UX5200 36 m sprøjte, samt Amazone ZA-TS 4200 gødningsspreder, begge med GPS, MA weed-wiper 12 m
Vogne	2 stk. Smyth 28 m ³ , Baastrup 20 m ³ samt halmvogn 12 m der også bruges til udkørsel af såsæd og gødning
Slåmaskiner og afpudsning	BCS Dolly sæt med 2 stk. 7 fods skårlægger, samt 1 BCS 7 fods. Perfekt 8 m butterflysæt med smalle slagler samt Perfekt 3 m med kraftige hammerslagler til kanter og skrub
Halmriver	Vicon 9-hjulet siderive, Kuhn 5,4 m halmsplitter bruges ifm. afbrænding af rødsvingel og engrapgræs
Læsemaskine	New Holland 115 rendegraver m. bl.a. højtipp-skovl

Høst af skårlagt Coolfin hvidkløver i 2020. Udbyttet blev 1065 kg normal kvaliteten pr. ha, hvilket var over det dobbelte af sortens normaludbytte

Bygninger, der ikke anvendes til tørreri og lager, udlejes. Den bynære placering giver gode muligheder for udlejning til erhverv, og samtidig er der altid muligheder for god vinterbeskæftigelse i forbindelse med vedligeholdelsen.

Fremmed maskinhjælp kun i begrænset omfang

Martin bruger kun maskinstation til halmpresning. Til en af forpagtningerne skal der leveres 170 ton frøgræs- eller kornhalm. Derudover bliver der solgt halm fra marken til en lokal halmentreprenør, men hovedsagelig kun fra udlægsmarkerne. Inden halmpresseren kommer ind på ejendommen, skal den være helt rengjort. Høst af de 15 ha med tækkerør er også en maskinstationsopgave.

Høst af tækkerør

Efterspørgslen på tagrør til tækning af huse, har været stigende de senere år. På et tidspunkt blev markedet oversvømmet med tagrør fra Kina, men i dag, med stigende fragtrater, er markedet i bedre balance. Tagrørerne skal være helt afmodnet før de skæres, så det foregår i januar – februar måned. Længden på tagrør skal være ca. 1,8 m, og det er vigtigt, at røerne skæres dybt, da det nederste af røerne har den største holdbarhed. Den dybde skæring er betinget af, at søens dybde er nogenlunde konstant, da rørskæring sker over vandoverfladen. En sidegevinst ved at fjerne tagrørerne er et unikt natur- og moseområde, der ellers ville gro til i pilekrat. Med tagrørerne fjernes også overskydende næringsstoffer, så Martin har sit helt eget 15 ha store biorensningsanlæg. For at gøre tagrørerne klar til salg, skal de renses og bundtes. Det tager 40 arbejdsdage.

”De frøafgrøder, vi har specialiseret os i, kræver ren og veldrænet jord med gode jordbundstal”

Fremtiden for bedriften – forpagtninger med åremål

Martin vil gerne eje frøjorden.

”De frøafgrøder, vi har specialiseret os i, kræver ren og veldrænet jord med gode jordbundstal,” siger han. Korte forpagtninger er ikke i så høj kurs, og derfor er den forpagtede jord også typisk på 4-5-årige aftaler.

”Vi vil gerne købe yderligere jord, når der kommer noget til salg, men det skal helst være en god dybmuldet lerjord, der egner sig til frø.”